

Aan de leden van de raad
van de Gemeente Beekdaelen

Betreft Verontreiniging Pfas
omgeving AWACS-
basis

Datum document
25 april 2023

Datum verzending

Ons kenmerk
Z/23/188457 336300

Behandeld door
Mr.F.J.M.L.Hendrixx

Geachte leden van de Raad,

Op 6 april jl. hebben wij schriftelijke vragen conform artikel 32 RvO van de fractie Vernieuwingsgroep ontvangen met betrekking tot de verontreiniging van PFAS van het grondwater nabij AWACS-Vliegbasis Geilenkirchen.

Onderstaand treft u de beantwoording van deze vragen aan.

Vraag 1

Waarom heeft de Duitse overheid in 2021 de Nederlandse overheid niet geïnformeerd?

Vraag 2

Waarom heeft de Duitse overheid ook nu niet de Nederlandse overheid geïnformeerd?

Antwoorden vraag 1 en 2

Wij hebben, in overleg met onze buurgemeente Brunssum, contact gelegd met de diverse betrokken partijen om meer duidelijkheid te verkrijgen over de situatie. In Nederland betreft het de provincie Limburg (verantwoordelijk voor het grondwater), het Waterschap Limburg (verantwoordelijk voor het oppervlaktewater) en WML (verantwoordelijk voor het drinkwater).

In Duitsland gaat het hier in de eerste plaats om de Kreis Heinsberg en de NATO Airborne Early Warning & Control Force als gebruiker van de basis. Via het Nederlandse ministerie van Defensie wordt er daarnaast contact gelegd met de Bundesanstalt für Immobilienaufgaben (BIMA), de instantie die namens de Duitse staat in dit kader verantwoordelijk is voor de basis.

Uit het vorenstaande volgt dat er meerdere instanties en partijen een rol spelen en dat de gemeente hierin niet een specifieke rol aangaande het (kwalitatieve) waterbeheer en evenmin een allesomvattende rol heeft. Wij hebben vastgesteld dat in de afgelopen jaren geen informatie met onze gemeente is gedeeld over de verontreiniging en onderzoeken hiernaar. Wel heeft de Kreis Heinsberg op enkele momenten, voor zover we inmiddels weten, functionarissen bij WML en provincie schriftelijk of per mail hierover ingelicht.

Wij hebben de Landrat van de Kreis Heinsberg formeel onder andere verzocht om informatie over de (meet)gegevens die hebben geleid tot het besluit om een verbod van het gebruik van grondwater (uit eigen bron/put) in te stellen.

Vraag 3

Waarom is er geen persbericht via de CAL of basis uitgegaan?

Antwoord vraag 3

In overleg met de gemeente Brunssum is de PFAS-verontreiniging geagendeerd voor de eerstvolgende vergadering van de Commissie AWACS Limburg (CAL). De vraag waarom er noch bestuurlijk of ambtelijk, noch publiekelijk in een eerder stadium vanuit de vliegbasis is gecommuniceerd over de verontreiniging zal dan aan de orde komen.

Vraag 4

Moeten er niet meteen op Nederlands gebied en uit voorzorg dezelfde verboden komen in een deel van de omgeving van de Schinveldse bossen en in het bijzonder bij de Hering?

Antwoord vraag 4

De oorzaak van de verontreiniging blijkt te zijn gelegen in PFAS-bevattend blusschuim. De nu bekende informatie duidt op ernstige verontreiniging, zowel qua aard, omvang als verspreiding. Gedurende tientallen jaren is het – naar later bleek schadelijke – blusschuim in het milieu terechtgekomen. In 2020 is er volgens opgave van de basis overgeschakeld op blusschuim zonder PFAS.

Er wordt bij de basis in kaart gebracht op welke plekken PFAS in de bodem terecht is gekomen. De bodemsanering die daar kan plaatsvinden zal de reeds opgetreden verontreiniging van het grondwater in een groter gebied ten noorden van de basis (grondwaterstroming is noordelijk) echter niet ongedaan kunnen maken. Wel kunnen er maatregelen worden getroffen om de blootstelling van mensen aan de schadelijke stoffen te voorkomen. Een voorbeeld daarvan is het door de Kreis Heinsberg afgekondigde verbod op het gebruik van grondwater (uit eigen putten) door huishoudens in het gebied ten noorden van de basis.

Het college heeft op 7 april jl. via de website aangegeven aan burgers om ook geen gebruik te maken van water uit eigen bron. Uit een overleg met onder andere de provincie is door deskundige functionarissen aangegeven dat dit uit voorzorg en totdat er meer informatie bekend is, een passende maatregel is. Dit betreft met name het door u genoemde gebied in de directe omgeving van Niederbusch.

Vraag 5

Daar water en lucht doorgaans geen rekening houden met grenzen is er wellicht nu of op termijn mogelijk ook gevaar voor het grondwater en drinkwater voor onze gemeenten. In hoeverre is daar duidelijkheid over en wie kan dit met welke meetinstrumenten controleren en voor onze gemeente inzichtelijk maken?

Antwoord vraag 5

In de Schinveldse bossen bevindt zich een waterwinlocatie van WML. Het grondwaterbeschermingsgebied ter bescherming van deze waterwinning strekt zich uit tot over de Duitse grens.

Het antwoord dat wij van WML op onze daarover geuite zorgen hebben ontvangen, luidt als volgt:

“Drinkwaterbedrijf WML is op de hoogte van de PFAS-verontreiniging in de buurt van haar grondwaterwinning in de Schinveldse bossen. Het drinkwater wordt gemaakt van grondwater dat zich in een watervoerend pakket diep onder de grond bevindt. Dit is ander grondwater dan het ondiepe grondwater waar de onlangs afgekondigde maatregelen door de Duitse overheid op van toepassing zijn verklaard. Het diepe grondwater wordt beschermd door een moeilijk doordringbare kleilaag die zich boven het diepe watervoerende pakket bevindt en er worden geen verhoogde concentraties PFAS in dit water aangetroffen. WML controleert voortdurend de kwaliteit van het grondwater alvorens er drinkwater van gemaakt wordt. Daarnaast start WML dit jaar een onderzoek naar de mogelijke effecten van de PFAS-verontreiniging op het diepe grondwater voor de middellange en lange termijn. Het drinkwater dat WML levert voldoet aan alle eisen en normen die de Nederlandse Drinkwaterwet daaraan stelt.”

Wij hebben deze beantwoording ook betrokken bij onze berichtgeving op onze website.

Vanuit haar verantwoordelijkheid voor het grondwater neemt ook de provincie grondwatermonsters die vervolgens in een laboratorium worden geanalyseerd. Inmiddels hebben wij met de provincie gesproken over intensivering van de bemonstering. Wij zullen erop aandringen dat meetresultaten inclusief de duiding ervan actief openbaar worden gemaakt en de rapportage dan ook ter kennisname aanbieden aan de gemeenteraad.

Vraag 6

Is het mogelijk om in het kader van de wet openbaarheid van bestuur bij de Duitse overheid en of bij de verantwoordelijke van de basis alle beschikbare informatie van gehouden onderzoeken op te vragen?

Antwoord vraag 6

Zoals aangegeven bij de beantwoording bij vragen 1 en 2 hebben wij bij de Kreis Heinsberg de voor ons relevante informatie opgevraagd. Afhankelijk van de beantwoording en eventuele verdere informatie zullen wij overwegen of een verdergaande actie (bijvoorbeeld met gebruik van het Duitse instrumentarium inzake beroep op overheidsstukken) nodig en wenselijk is.

Vraag 7

Kunt u voor de gemeenteraad rapporten opvragen bij de Duitse overheid en of de AWACS-basis inzake de bodemvervuiling van de bluswerkzaamheden en de vervuiling door kerosine en andere afvalstoffen in de bodem door deze crash?

Antwoord vraag 7

Wij hebben deze informatie opgevraagd bij de Kreis Heinsberg. Daarnaast verwachten wij informatie te ontvangen bij de bespreking van dit onderwerp in de commissie AWACS Limburg waarbij ook functionarissen van de Bundesanstalt für Immobilienaufgaben (BIMA)(zie antwoord vragen 1 en 2) worden uitgenodigd.

Vraag 8

Kunt u voor de raad rapporten opvragen bij de Duitse overheid en of de Awacs-basis inzake de bodemvervuiling door blusoefeningen van de basis zelf en of brandweerkorpsen uit de omgeving die oefeningen houden op de basis?

Antwoord vraag 8

Wij hebben deze informatie opgevraagd bij de Kreis Heinsberg. Daarnaast verwachten wij informatie te ontvangen bij de bespreking van dit onderwerp in de commissie AWACS Limburg waarbij ook functionarissen van de Bundesanstalt für Immobilienaufgaben (BIMA) (zie antwoord vragen 1 en 2) worden uitgenodigd.

Vraag 9

Kunt u erop aandringen (indien aanwezig) om de verontreinigingen in het gebied te saneren?

Antwoord vraag 9

Voor het Duitse gebied en de basis is sanering naar verwachting aan de orde. Wij hebben de Kreis Heinsberg gevraagd welk standpunt daarover is ingenomen, welke acties worden ondernomen resp. zijn gepland daaromtrent.

Vraag 10

Kan het college eventueel in samenwerking met de gemeente Brunssum en de Provincie nagaan welke gevolgen de vervuilingen hebben voor het aangrenzende gebied aan Nederlandse zijde en welke maatregelen er op korte en lange termijn genomen moeten worden om ergere infiltratie te voorkomen?

Antwoord vraag 10

Met verwijzing naar de beantwoording hiervoor, zijn wij samen met de provincie en de gemeente Brunssum de informatie aan het verzamelen op basis waarvan een beeld moet ontstaan of er eventueel aanvullende maatregelen vereist zijn.

Naar het zich nu laat aanzien zullen er de komende decennia (en mogelijk ook ver daarna) beheersmaatregelen nodig blijven, in met name het Duitse gebied voor zover nu bekend, ter voorkoming van risico's voor de volksgezondheid door blootstelling aan de stoffen. Dit omdat ten aanzien van de schadelijke, nauwelijks afbreekbare stoffen die zich al hebben kunnen verspreiden een echte oplossing helaas niet voorhanden is.

Vraag 11

Op welke wijze en wanneer gaat u de ongeruste burgers informeren over de ernst van de vervuilingen en dan zo dat het begrijpelijk is, omdat nu diverse tegenstrijdige berichten de ronde doen?

Antwoord vraag 11

Zoals hiervoor aangegeven, is vanaf 7 april jl. een bericht op onze website geplaatst. Op dit moment is er geen nadere informatie die moet leiden tot aanpassing van dit bericht.

Vraag 12

Kunt u in overleg met WML duidelijk en in begrijpelijke taal communiceren waarom het drinkwater op dit moment niet in het geding is?

Antwoord vraag 12

Verwezen kan worden naar de beantwoording in vragen 5 en 11.

Vraag 13

Het Duitse bondsinstituut voor federaal vastgoed (BIMA) gaat nu als het goed is een onderzoek uitvoeren. Kunt u erop aandringen bij de Duitse overheid dat dit ook op de Nederlandse bodem gebeurt met name de Schinveldse bossen en omgeving. Kunt u er ook op aandringen dat het onderzoek niet alleen naar PFAS gebeurt maar naar alle mogelijke verontreinigingen zoals onder andere PAKS?

Antwoord vraag 13

Wij zullen deze vraag betrekken bij de verdere behandeling van dit dossier en de provincie verzoeken te adviseren of en op welke wijze een nader onderzoek, op basis van de beschikbare informatie, nodig is.

Wij vertrouwen erop hiermede uw vragen voldoende te hebben beantwoord.

Wij streven ernaar om op een later moment, als er meer informatie voorhanden is, u verder te informeren door middel van een Raadsinformatiebrief.

Burgemeester en wethouders van Beekdaelen,

De secretaris,

De burgemeester,

Mevr. Mr. S.M.J. Troisfontaine

Dhr. ing. E. Geurts